

SEPTEMBER 1943.

ŠTEV. 7-9.

MESEČNIK ZA ČLANE VZAJEMNE ZAVAROVALNICE V LJUBLJANI

Zavarovanje urejuje življenje

Anton Vindišar

Kadar govorimo o sreči življenja, mislimo na red in postavo, ki to življenje ureja in usmerja k pravim ciljem. Življenje brez reda je muka in smrt vsemu dobremu v človeku. Vse pa, kar življenje ureja, prinaša močne deleže za graditev družbe, za vstajenje človeka, za življenjsko srečo. Stremljenje, ki človeka uvaja in sili v red, ga podpira in izčrpava za določene cilje njegove lastne sreče — imenujmo danes to stremljenje zavarovanje — je torej zanesljiv graditelj bodočnosti človeka in družbe.

Samo ena je pot, ki vodi v urejeno življenje: to je delo. Delo, ki je vsakemu človeku dano po božji in naravni postavi, delo, ki je človeku na prosto ponujeno, ali ga sprejme in živi ali ga odkloni in pogine. Delo, ki je po besedah zgodovine vekove in rodove dvignilo iz ruševin v vstajenje, iz sužnosti v svobodo, iz bede v izobilje. Pravimo: kdor ne dela, naj ne je. Vsak si mora sam pridelati in zaslužiti svoj kos vsakdanjega kruha. Vsaj do tega dela ima vsakdo pravico; vsaj to dolžnost mora imeti družba do vsakega svojega člana, ako hoče biti urejena.

Delo mora biti urejeno. Ne enemu vse, mnogim nič. Ne danes vse, druge dni nič. Vsaj kos kruha potrebujemo za vsak dan. Torej vsaj toliko dela potrebujemo za vsak dan. Pride pa življenje: zdaj st otrok in delati še ne moreš. Zdaj si starec in delati več ne moreš. Kos kruha pa ti je za življenje in obstanek vsak dan potreben. Kdo ti ga bo tedaj zaslužil? Danes se zdrav delu odmikaš, jutri pa bolan za delo nisi sposoben. Dokler si sam, zase že še zaslužiš. Dobiš družino in moraš tudi zanjo zaslužiti življenjski kos kruha. Za ženo in petero, šest otrok, vsakemu vsak dan svoj kos kruha. Kaj tedaj? Delo samo te bo prisililo, da boš mislil na to, da se boš zresnil in nujno odločil: ali red in obstoj, ali nered in pogin. Začel boš misliti na bolezen, ko boš zdrav, na smrt, ko boš še živ, na bodočnost, ko še sedanjosti ne boš imel trdno v rokah, na starost, ko boš še mlad. Spoznal boš: delo mora biti urejeno, imeti mora svoj načrt. Delo brez načrta ni urejeno, nima uspeha in ni nobeno delo.

Kakšen pa je ta delovni načrt? Nobena skrivnost, nič učenega. Za tisti nujni kos kruha gre, ki ga moraš zaslužiti preko lastne potrebe, da boš imel ob boleznih, v starosti, za družino in za otroke.

Nujno je in neizogibno, da tisti kos kruha za pozneje in za druge prihraniš za vsako ceno, sebi od ust, z žrtvami in s silo.

Daj ga na stran za določene, po delovnem načrtu vnaprej določene prilike. Res da ni gotovo, da boš obnemogel, obolel, da boš družini rednik. Toda gotovo je, da boš tedaj ta drugi kos kruha nujno potreboval, ako hočeš sebi in svojim ohraniti življenje. Tako zadenemo ob drugo pot, ki vodi v urejeno življenje: poleg dela je potrebno varčevanje. Delo brez varčevanja ni smotno, šele z varčevanjem dobi vso veljavo. Vrednost človeka bomo cenili po delu: ali je graditelj ali je izkoriščevalec in lenuh. Bolj pravilno ga bomo presojali, če poleg dela upoštevamo njegov čut varčevanja. Ali stopa previdno in po načrtu, ali misli naprej in ureja svoj vsakdanji kos kruha. Po vidnih dokazih njegovega varčevanja ga bomo šele cenili. Nogavice za skrinjo, skrita vloga v hranilnici, delež v banki, rastoče imetje, rezerva v šolanju in izobrazbi otrok, pripravljenost za nenadne okrete življenja in usode: vse to je dokaz več ali manj pravilnega pojmovanja življenja, urejenosti in pravilne usmerjenosti. Zagotovilo sreče in obstoja, zdrava sedanjost in varna bodočnost.

Tudi varčevanje mora biti urejeno. Ni namreč vsako varčevanje pravilno. Le urejeno varčevanje, po gotovem načinu, do določene mere, v posebnih časih, za posebne izbrane primere je koristno. Nogavica se raztrga, ključavnica zarjavi, hiša pogori, dolžnik se izneveri, zakolna zadruga pade, tujcev denarni zavod zaupane prihranke izrabi ter uniči, kar si danes odtrgal ustom in določil za jutri. Urejenemu delu naj sledi urejeno varčevanje. Za primer takole: od vseh dohodkov vsak teden nekaj na stran, za bolezen, za starost, za obnovo hiše in pohištva, za odpravnino sinu, za doto hčeri, vse po redu in vrsti, vse in točno po načrtu.

Zgodi se v življenju, da odpove načrt. Bog pomagaj, zdaj si brez obrambe. Načrt je bil pomanjkljiv, sicer bi držal in ne bi odpovedal. Nabrani denar je vabljen in mami, da sežeš po njem. Oglasi se sli in potreba, ki jo prehitro oceniš, pač po dnevnem razpoloženju. Ni še dozorel prvotni namen varčevanja, že ga izrabiš. Utujenega te zgrabi vrtnec in se poigra s teboj. Iz objestnosti ali jeze, iz nerazumevanja greš in razmečeš nabrane kose kruha, privarčevane denarje. Zboliš in obnemoreš, ostariš in bi si rad kaj boljšega privoščil, pa ni kosa kruha, na katerega si vsak dan mislil. Tedaj trdo zahrešči življenje. Zanič se izkaže delo brez načrta, nič ne velja varčevanje, ki ni bilo do kraja urejeno. Ostro udari vprašanje: kaj pa

Naša pesem

Naš narod izredno rad poje in poje tako, da ga tujec občuduje. V veselju je naša pesem pršerna in razigrana, v osamelosti in zapuščenosti pa otožna in mila. In kakor da smo v vsej preteklosti užili malo veselja, tako je v veliki večini naša pesem žalostna in čudno mehka izpoved srca in njegovih skrbi. Mislim predvsem na narodno pesem. To je pesem, ki je postala popolna narodova last; nihče ne ve za pesnika, ki jo vrstico ustvaril, toda tako je človeku blizu, tako domača sta izraz in misel, da so vrstice osvojile srca. Nekoč jo je pel nekdo, ljudje so prisluhnili in peli za njim. Besedilo je živelo in se ustno izročalo iz roda v rod. In besedilo se spreminja, marsikdo doda svoje vrstice, tako se prvotna pesem razpoje. Včasih pa pevec besedilo sploh opusti in doda znanemu napevu novo besedilo.

Narodne pesmi so pripovedne, to so take, ki pripovedujejo ali opisujejo kak dogodek, in pa lirske, ki izpovedujejo notranje doživljanje. Vrednost narodnih pesmi je odkrilo šele 18. stoletje in romantika. Spoznali so lepoto te prirodne, nemetne poezije in začeli so zbirati in zapisovati to narodno blago. Prvi so bili Angleži, kasneje Nemci. Od Slovencev se je v tej dobi močno zanimal za narodno pesem Jernej Kopitar.

Pesnik se je po tej tako zelo približal narodnemu izrazu, da pogosto lirske pesmi znanili pesnikov ponarodijo. Tako so ponarodele pri nas Slomškove pesmi. Preprosta beseda in svetla misel je našla pot do narodove duše. Tako enostavno in vsakdanje so, pa vendar tako lepe in po svoje globoke so te pesmi, da jih je že davno narod sprejel za svoje. Pesmi o veselju in o soncu se pojo po naših vaseh, in nihče več ne ve, da jih je Slomšek prvi zapel (Glejte, že sonce zahaja...). Podobno so zaživele Prešernove pesmi (Luz sije...), ki so kljub svoji natančni zgradbi in oblikovni sestavi osvojile srca. Kasneje se je tako zelo približal ljudstvu samo še Gregorčič s svojimi iskrenimi osebnimi izpovedmi in rodoljubnimi kiticami.

Čudno je to, da danes s povestjo in romanom ni prodrla tudi umetna pesem med ljudstvo, ki ima pesmi vendar rado. So seveda te pesmi brez napeva, a v njih je lepa misel in čista beseda. Nekam osamele so ostale pesniške zbirke. Morda jih bere zaljubljen študent, ko se uči delati stih, ali kje sanjari čustvena deklica ob odprti knjigi poezij.

Ne pogrešamo pa pesmi tako, kot pogrešamo drugo umetnost, ali, če hočete, ne pogrešamo te zabave. Pesem ni naša živa in vsakdanja potreba. Morda prav zato ne, ker jo pre malo poznamo. Pesem ni samo za bolehe ljudi! V lepi pesmi je globoka resnica, izpoved najglobljega človekovega spoznanja in čustvovanja. Je najjasnejši odraz dobe, težnj in hotenj, v pesmi je ujeta notranja, duhovna poteza pesnika in naroda, ki valovi in se zrcali v ritmiki, pesniški podobi, jeziku in slogu. Je to košček lepote, ki osrečuje.

Skušajmo razumeti in doumeti tudi umetno pesem! Čim dalje in čim večkrat jo bomo prebirali, tem bolj jo bomo doživljali in tem bližja nam bo postala. Postala nam bo potrebna in nam bo v veselje, kakor nam je narodna pesem. Res pa je, da najde samo tisti pesnik pot do srca, ki je velik in obenem preprost, ki ni zavil v meglo zmed in zmot, ampak je ves resničen, človečanski in domač.

J. P.

MLADA MOČ

Zagonezne posetnice

Posetnica ali s tujo besedo vizitka je majhen pravokotnik belega polkartona, na katerem je napisano ime, poklic in včasih tudi bivališče človeka. Ko v velikem mestu pride kak gospod ali gospa na obisk k družini, kjer je le po imenu znan ali pa niti to ne, izroči pri vratih postrežnici ali služkinji posetnico. Nato počaka, dokler ga ne povabijo noter. V takem primeru se potem gospodu ni treba seveda nič predstavljati.

IVAN KRH

IVAN ŠORGAJ

Ga. STANKA OŠILAR

Tu imamo najprej tri posetnice, kjer so le imena in priimki treh oseb. Radi pa bi vedeli, od kod so ti trije: dva moška in ena gospa. To lahko uganemo: iz črk imena in priimka sestavimo ime slovenskega kraja. Prva je čisto enostavna, tretja pa je že težja. Treba bo kar zemljevid v roke!

JANEZ UDOVIČ

e = g

DAM. KOSIRNIK
ST. MIRJE

Pri teh dveh posetnicah nas pa ne zanima, od kod sta njuna lastnika. Pri drugem sicer že vemo, da je s St. Mirja. Kje je ta kraj, ni znano. Ali je kak del južne Ljubljane ali je skromno podeželsko naselje? Lahko je prvo, lahko drugo. A naša naloga je, ugotoviti poklic Janeza Udoviča in Dam. Kosirnika s St. Mirja. Pri prvem naj se črka e nadomesti z g.

Še majhno navodilo za lažje ugibanje: berite imena počasi, razločno in neprekinjeno ter se dobro poslušajte! Nekajkrat ponovite! Kar nena doma se vam bo posvetilo.

Pogoji so seveda isti kot doslej.

Rešitve pošljite do 15. oktobra 1943.

★

Dopolnjevalnica v zadnji številki je bila preprosta, zato se je nabral čeden kupček rešitev. Zupančičeva uganka, ki jo je bilo treba razbrati, se glasi:

Biserne brez kril čebele
snoči stiba priletele,
noč na travi prenočile,
davi v soncu se poskrile.

Gotovo je bila vsakomur znana že iz ljudske šole. Glede rešitve uganke same pa se je nekaterim spotalnilo. »Biserne brez kril čebele« tem niso bile »rosne kapljice«, kar je pravilno, marveč »kresnice«. Kresnice vendar imajo krila!

Zreb je moral upoštevati, da je to pot trikrat toliko rešilk kakor rešilcev, zato je knjižne nagrade porazdelil takole:

Božnar Marija, gospodinja, Praproče 13, p. Polhov Gradec; Firingar Jožica, dijakinja, Ljubljana, Ilirska 21; Černe Zvonka, dijakinja, Ljubljana,

smrt? Resnično, tudi smrt spada v načrte dela, življenja, varčevanja. Celo na prvo mesto jo je treba postaviti v življenje, v delo, v varčevanje. Smrt ne kot strašilo, marveč kot nujnost, preko katere ne more nikdo nikjer in nikoli.

Varčevanje mora biti zavarovano. To pa mora biti naša tretja pot, ki vodi v urejeno življenje človeka in družbe, zdaj in vedno. Delo in zavarovano varčevanje — tako smo našli dva trdna temelja varne bodočnosti. Kdor ureja, gradi. Zavarovanje ureja delo in varčevanje, torej gradi. Kakor delo je torej važno in odločilno tudi zavarovanje.

Kaj je s slovenskimi misijonarji?

Največja, najlepša in najplemenitejša organizacija, ki obstoji danes na svetu, je gotovo misijonska akcija svete Cerkve, ki po svojem bistvu obstoji v ustanavljanju in utrjevanju Kristusove Cerkve povsod tam, kjer je še ni.

Pri tej akciji mora in more sodelovati vseh 400 milijonov katoličanov. Način sodelovanja so zelo različni, v glavnem pa sta dva: Ali greš na misijonsko bojno polje, v osvajačno armado Kristusovo, in se daruješ misijonstvu z vso svojo osebnostjo ali pa ostaneš v misijonskem zaledju doma v katoliški deželi in od tu z molitvijo ter žrtvijo, z gmožno pomočjo in še na kak drug način pomagaš onim, ki se trudijo na misijonskem polju.

Glavno breme misijonske akcije nosijo pač misijonarji in misijonarki. Vsega skupaj je po najnovejši statistiki: misijonarjev-duhovnikov 22.000, misijonskih bratov 11.000 in misijonskih sester 57.000.

Misijonarji se morajo rekrutirati iz vsega katoliškega sveta. Kakor hitro se v kakem narodu Cerkev zasidra, že mora ta narod začeti s pošiljanjem misijonarjev v tiste kraje, kjer se Cerkev šele ustanavlja, utrjuje.

Zanimivo je videti statistiko, ki pove, koliko misijonarjev duhovnikov pride na 1 milijon katoličanov kakega naroda. Pri Holandcih jih pride 313, pri Belgijcih 138, pri Irceih, Angležih in Švicarjih po 100, pri Francozih 85, pri Nemcih 53, pri Špancih 36, pri Italijanih 30, pri Amerikancih 19, pri Avstrijcih 18, pri Slovencih 13 misijonarjev na en milijon.

Kakor vidimo, smo Slovenci precej na zadnjem mestu. Naša misijonska akcija je še zelo mlada. Pravo, načrtno misijonsko delo živi med nami komaj 25 let. Res so se tudi že prej porajali poedini naši rojaki in rojakinje, ki so šli v misijone, včasih cele skupine, zlasti za časa Barage in Knobleharja, teh dveh velikih zvezd na slovenskem misijonskem obzorju, vendar je bilo vse to le bolj priložnostnega značaja. Šele po prvi svetovni vojni se je med nami začelo načrtno in urejeno misijonsko delo.

V zadnjih 40 letih je odšlo v misijone 93 naših rojakov, in sicer 14 duhovnikov, 5 klerikov, 19 bratov in 55 redovnic.

Če hočemo vedeti, koliko je slovenskih misijonarjev in misijonark danes po vsem svetu, moramo upoštevati nekatere spremembe, ki so se v tem letu izvršile v njih številu: 3 kleriki so bili med tem posvečeni v duhovnike, tako da je sedaj duhovnikov 17, in tudi pri bratih in redovnicah so se izvršile nekatere spremembe, tako da štejemo danes kakih 90 slovenskih misijonarjev in misijonark — seveda po podatkih izpred začetka te vojne, kajti — zadnje leto ni poročil o naših misijonarjih. Ti naši vrli misijonarji in misijonarki, zastopniki našega naroda na misijonskem polju, so raztreseni res po vsem svetu: na Japonskem so 3, Kitajski jih skriva 22, Indokina 1, Siam 4, Indija 20, Afrika 22 in Južna Amerika 18.

Že številke o slovenskih misijonarjih so zanimive. Še vse drugače je pa zanimivo njih živ-

Zaloška 82; Končan Alojzij, kroj. pomočnik, Ljubljana, Sv. Petra 93; Magolič Helena, pos., Ljubljana, Ljubljanska 39; Jančar Marija, krojačica, Ljubljana, Društvena 13; Cimerman Julci, pos. hči, Studenec 4, D. M. v Polju; Zajec Matija, pos., Vel. Račna 9, p. Grosuplje; Mavec Frančišek, dijak, Ljubljana, Volarjev štraden 27; Ravnik Zvonka, uč. lj. š., Ljubljana, Poljska pot 37.

Vsem, katerim je dal življenje, je oče dolžan vsakemu posebej kos kruha. Delal bo in skrbel za vse in za vsak dan — dokler bo mogel — pomislite, dokler bo živ! Žal pa ga ni, ki bi mu mogel obljubiti, da bo še dolgo živel. Roka omahne, ura se izteče. Danes si, jutri te ni. Danes svojim malim še vse, jutri nobenemu nič. Strašne reči, težke skrbi. Zavarovalno varčevanje ne rešuje nikogar pred smrtjo. Rešuje pa urejeno varčevanje tako, da teče preko življenja, tudi tedaj, ko pade vsakdanji kos kruha in ugasne življenje luč.

ljenje in delovanje. Podrobno ga opisujejo »Katoliški misijon« v sestavku »Z letalom okrog sveta k našim misijonarjem«, ki je izhajal v celem letniku in se bo še nadaljeval. Doslej sta urednik »Katoliških misijonov« in sloviti »leteči pater«, misijonar Schulte, v namišljenem poletu obiskala že celo Afriko, v kateri sta našla na severu med mohamedanci naselbino slovenskih trapistov in postojanke posameznih misijonark, v Osrednji Afriki sredi cvetočih misijonov 2 misijonarki in 1 misijonskega brata, na jugu pa v Transvaalu br. Pozniča, ki je ostal edini Slovenec od prej številne naselbine; ostali so se vrnil v domovino, da tu v Knobleharjevem zavodu vzgoje nove moči in jih potem povedejo na to težko misijonsko polje. V Transvaalu sta še dve uršulinki in v ostali Južni Afriki še 4 oblatinje. Toda v Afriki niti ni naše najvažnejše misijonsko polje. Veliko več misijonarjev je v Indiji, tam, kjer imajo slovenski in hrvatski jezuiti samostojni misijon, ki leži v Gangesovi delti; pa so misijonarji in misijonarki raztreseni še po drugih delih Indije. Tako imamo v Indiji tudi misijonarko z doktoratom, dr. Miriam Zalaznikovo. V Siamu je zelo važno delo slovenskih uršulink, saj je ena izmed njih vrhovna predstojnica vseh siamskih in Kitajskih uršulinskih misijonov, druga pa je več let vzgajala sedanjega siamskega vladarja Ananda Mahidola. Še važnejše misijonsko polje je za Slovence velika Kitajska, ki hrani nad 450 milijonov ljudi. Kdo izmed Slovencev ne pozna vsaj po imenu slavnega Jožefa Kereca, ki sedaj upravlja namesto kitajskega škofa vso škofijo Čaotung. Njemu na pomoč so pred leti pohitele 4 slovenske bistriške šolske sestre, ki imajo zelo lep in uspešen delokrog, saj so edine redovnice v škofiji. Delo salezijancev g. Majcena v Junnanfuju in g. Gederja v Kvangtunu je zelo upoštevano pri misijonskih predstojnikih. Važen je za Slovence tudi Shanghai, kjer deluje več slovenskih frančiškanskih Marijinih misijonark, in pa Hankow, kjer živi in še vedno dela starosta slovenskih misijonarjev, frančiškan P. Baptist Turk, ki je že že 40 let na Kitajskem, ne da bi v tem času kdaj obiskal domovino. Če bi omenjali še druge slovenske duhovnike in sestre, ki delujejo na Kitajskem, bi bil naš pregled preobsežen. Spomnimo naj le še na 4 slovenske duhovnike lazariste, gg. Jereba, Ruparja, Pokorna ter Časla, in pa na več usmiljenk, ki vsi delujejo blizu skupaj v provinci Hope, kjer nameravajo slovenski lazaristi — po vojni — ustanoviti samostojni misijon. Da bi se jim le čim prej posrečilo! Na Japonskem imamo samo 3 misijonarje, enega duhovnika, enega brata in eno sestro, v Južni Ameriki pa več sestra in enega brata.

Malo je še slovenskih misijonarjev, a ti nas dobro zastopajo. Vsi namreč v junaški meri izpolnjujejo veliko poslanstvo, eni na važnih, drugi na preprostih položajih.

Lahko bi imeli Slovenci več misijonarjev in ti bi lahko dosegali še večje uspehe. Samo eno je potrebno: misijonsko zaledje v domovini mora živahneje zaživeti. Več misijonarjev mora v bodoče pošiljati in z obilnejšimi gmožnimi pa duhovnimi darovi jih mora zalagati. Z združenimi silami bi Slovenci hitro dosegli, da bi bil naš mali narod velik misijonski narod. Ko smo se žal že pokazali velike v slabem, posebno zadnje čase, pokažimo se velike tudi vsaj v eni dobri stvari, v častnem sodelovanju našega naroda pri največjačnejšem podjetju človeštva, pri misijonskem delu svete Cerkve.

Razgovor v hlevu

Ing. O. Muck

Govorijo: krava Šeka, krava Dima, tele, vol Sive, pes Pazi in morski prašiček.

*

Šeka: Oh, kako so te-le muhe nadležne — strašno — neznosno —!

Vol: E — bo že — bo že —!

Šeka (jezno): Kaj bo že? Nič ne bo! Čisto nervozna sem — ne vzdržim več v hlevu — ne vzdržim — (jok).

Vol (počasi): E — bo že — bo že — pa malo mahaj z repom, malo mahaj —.

Šeka: Mahaj — mahaj —! Ves dan maham in bijem okoli sebe — zdaj na levo, zdaj na desno — (zavpije) av — že spet ena — (udarec z repom) al' boš šla — muha salamenska —! Samo malo več snage v hlevu, pa bi bilo takoj manj muh. Pa še boleznici prenaša ta svojat nemarna —.

Vol: E — bo že — bo že — malo potrpeti je treba, — malo potrpeti —.

Šeka (posmehljivo): »Potrpeti — bo že — bo že«. Ali so vam ljudje res že vzeli vso energijo, Sive? »Potrpeti — »bo že«. Ko vas bodo gnali v klavnico, boste tudi kar zadovoljni, — bo že — bo že, kaj?

Vol: E — kaj se boš kregala! Vesela bodi, da si v hlevu in ti ni treba —

Šeka: Da sem v hlevu? Ha, v takem hlevu, da je sramota! Ali bi bila taka umetnost za ljudi, če bi ga včasih malo pobelili z apnenim beležem, ali bi bilo tako težko gnoj redno skidati in pravilno zložiti na poštenem gnojišču nekje v senci in na severu, da se muhe v nesnagi ne redijo in ne prihajajo v hlev? Ali je to res čisto nemogoče?

Vol: E — imajo dosti drugih skrbi. — drugih skrbi — ljudje!

Šeka: Drugih skrbi? Nas pa naj le muhe žro, kaj! Ali ste neumni, Sive! Muhe naj lovijo po hlevu — pa ne bo drugih skrbi.

Vol: Hahaha — saj niso lastovke!

Šeka: Pa naj muholovke obesijo, muholovke!

Vol: Tebi na roge —. Muholovke! To jim je vendar predragol!

Šeka: Naj jih pa na drug način preganjajo — saj je mnogo sredstev —. Ponekod obešajo praprot v šopih na strop, da se v njej nabirajo muhe, ki jih nato uničijo — ali pa napravijo prepah pod stropom.

Morski prašiček: Najboljše je modro steklo v oknu — veste! Jaz sem —

Šeka: Hehe — sedaj se je pa oglasil pravilni morski prašiček — ti pa kar tiho bodi — ti nimaš v hlevu prav nič iskati.

M. prašiček: E — gospa Šeka — veste —

Šeka: Vi morski prašiči nesnago v hlevu samo še množite — in boleznici prenašate kakor muhe.

M. prašiček: O — pa zakaj prav mi? Tu so tudi zajci in kokoši —

Šeka (jezno): Saj to je tista nemarnost! Podnevi ti pod nogami smukajo zajci in morski prašiči, da si kar živčna, ponoči pa čepijo nad teboj kure, ki so menda kar srečne, če ti lahko pošljejo kakšen pozdrav navzdol. Petelin jih pa še podpihuje: »Kar dajte jih, krave neumne, kar dajte jih!« —

Vol: E — bo že — bo že!

Šeka: »Bo že, bo že!« Tale prah tu okoli vam najbrž ugaja, kaj? — (Zavpije:) Av, te muhe (bije z repom) in pajčevina!

M. prašiček: Pajki vendar morajo biti, saj lovijo muhe.

Pazi (nenadno priteče, zalaja in zaren-tači. Ropot).

M. prašiček (zakriči).

Pazi: Za las, da ga nisem ujel!

Vol: Kako si pa ti tako nenadno prišel v hlev, Pazi? Še jaz sem se te ustrašil!

Šeka: Vrata so pustili na pol odprta.

Pazi: Menda so danes čisto zmešani — kaj bodo na vrata pazili! Samo premovanje, premovanje — premovanje, to jim gre po glavi!

Vol: Saj res — kje pa Dima toliko časa ostaja? Ali še ni premovanja konec?

Pazi: Jo že ženejo! Mutasta Mica jo žene — takoj bo tukaj — takoj. Teliček je tudi zraven.

Šeka: Zaradi mene naj bo kar zunaj, kolikor časa ji drago. Dalj časa ko je ne vidim, ljubše mi je — ko pa je tako visoka pa nobel! S svojim »čudovitim« teletom vred naj me —. Pred pičlim letom jo je kupil, danes pa bi že rada gospodovala tukaj!

Vol: E — gospodarja še ne bo nazaj, kaj, Pazi?

Pazi: Samo Mica gre, tista mutasta, ki je malo neumna — veš.

Vol: E — saj jo poznam.

*Kdor premije ne poravnava,
brezbrižno odlaga nje plačilo,
nesreče slepe ne pozna,
življenje ni ga še izučilo.*

Pazi: Gospodar je pa tam ostal. Prvo nagrado je dobil zanjo.

Šeka (zelo začudeno): Kaj, prvo nagrado? Ta je pa dobra!

Pazi: In moder trak nosi na glavi — Šeka (nevoščljivo): Sedaj bo šele roge pokonci nosila, sedaj šele! — Boste videli, še pogledala nas ne bo. O — pri Dimi je šتمانost poceni. — Prvo nagrado! — E — ne, vlečeš nas — saj — lažeš, Pazi!

Pazi: Hoho — nič ne lažem! Zraven sem bil od začelka do konca — vse sem slišal, vse sem videl —. Še brco sem dobil, ko sem hodil preblizu komisije.

Vol: E — bo že — bo že! Vsaka breca pomaga naprej!

Pazi (ponosno): Inženir mi jo je dal!

Vol: Hoho — kakšen »inženir«?

Pazi: Tisti, ki je krave meril.

Vol: Od kdaj pa inženirji krave merijo?

Pazi: Le smeja se! Pa je vendarle res. — Merilno palico je imel — tako, vesta — podobno, kakor imajo tiste klešče za merjenje blodov — saj vesta, ne?

Vol: Ne — ne poznam —

Pazi: Oh, vi pa res nič ne veste — no — in je krave meril. Prsno globino je meril in prsno širino in višino vihra in višina križa in koleno širino — in kaj vem, kaj še vse. In potem —

Vol: O, Dima je prišla.

Dima (prihajajoče): Škandal, kako me tale ženska vleče za vrat, nesramnost — pa tale zrak v hlevu! To ni več zrak, to je — av — kako me vleče — Mica, neumna —

Tele: Be — bee —

Dima: Le tiho bodi, mali. Prvo nagrado sem gospodarju prinesla — pa me pošlje domov z mutasto Mico — tako ponižanje! K jaslim me privežejo, kakor čisto navadno kravo. Škandal!

Tele: Bee — beee — mene tudi privežala — mene tudi — bee —

Pazi: In pravkar jim je inženir pravil, da telet ne smejo privezovati. V hlevu morajo imeti kot, kjer se teleta lahko gibljejo.

Vol: E — bo že — bo že — saj ni prostora. Hlače treba meriti po — (požira).

Tele: Be — bee —

Dima: Kaj pa je, srček?

Tele: Be — bee — laaaačen — be —

Dima: Oh, zlatec, srček, štrukeljček moj, le malo še potrpi, le malo še —

Tele: Bee — šči-plje — bee — šči-plje.

Vol: E — preveč žre, potem ga pa trebuh boli!

Dima: Še tisto bore mleka mu ne privoščite! — Saj mora vendar mleko dobiti!

Vol: A več ne, kot deset litrov na dan.

Šeka: Če bi mu ljudje hoteli dobro, naj bi ga rajši pravilno in postopoma odstavljali, kadar bo čas za to, ne pa pre zgodaj, kakor ga bodo, draga moja Dima! Sedaj mu dajejo še preveč, čez en teden ga bodo pa kar na hitro odstavili. Dovolj je že star, da bi dobival kak drug priboljšek: pšenične otrobe, lanene tropine, ovsen zdrob —

Vol: E — e — to je dobra papca!

Šeka: Dobra že, dobra! Ali je ne dobi — to je tisto. Niti detelje ne, niti detelje — nič ne dobi — nič — slabo seno, slamo. Čedno bo tvoje tele čez nekaj tednov, draga Dima. Nič dosti večje ne bo kot sedaj! Stisnjene prsi — za pleči mu bo manjkalo — noge šibke — le vamp bo velik in glava in rogovi — in dlaka bo dolga — vse to, ker ga ne znajo vzrediti. O saj vem — saj vem, (jokaje) predobro vem. Pet mojih telet so privežali, vsa so bila taka, vsa — oh, tile ljudje —! (Strupeno): Ti pa, Dima — hihi — lepotica, krasotica — hihihi — le počakaj, kakšna boš ti čez nekaj tednov, le počakaj!

Dima: Tako — kakšna bom pa, kaj, ti prerokinja prečudna?

Šeka: Sama kost in koža — jetična boš!

Dima: Jetična? Bedarija! — Ali tale Šeka ni neumna — kaj pravite, Sive?

Vol: Le previdna bodi, Dima! Toliko mleka — ob naši krmi —

Šeka: Haha — kadar gre za krmo, takrat postaja še Sive siten. Za vse drugo potrpi — ja — ali pri brani —

Vol (malo jezen): Ob sami slami ne moreš delati! In vsa naša krma ni dosti boljša od slame. Travniki negojeni — prepozno pokošeni —. Ali ne opaziš, Dima, da je krma premalo izdatna? —

Dima (negotovo): Saj — saj — res v zadnjih dneh nekam čutim, kakor — kakor da bi me zapuščale moči — kali?

Šeka (škodoželjno): Hahaha — se že pričinja, se že pričinja — le počakaj, kako boš postajala lačna — svoj modri trak bi najrajši požrla —

Pazi: Poslušajte, zdaj pa še mene poslušajte, kaj je inženir še vse povedal — cel govor je imel, preden je nagrado razdelil: Nič ne bo iz tvojega teleta! —

Dima: Tega inženir ni rekel!

Pazi: Ampak našega gospodarja poznam! — Ali bo tele pravilno krmil — ali bo dovolj dolgo časa dobivalo mleko — ali bo pravilno odstavljen — ali ga bo lepo negoval?

Šeka: Nikdar!

Pazi: Ali ga bo poslal pozneje na pašo?

Dima: Tudi jaz sem zrasla brez pašel!

Pazi: To ni dokaz! Brez pašel ni vzreje, je rekel inženir —

Šeka: Vidiš!

Pazi: Brez sonca, brez zraka, brez gibanja ne boste vzredili dobre živine, je rekel inženir!

Šeka (zmagoslavno): Brez pašel, brez sonca, brez zraka, brez gibanja —

Pazi: In tega — vsega tega naš gospodar ne bo napravil — poznam ga!

Dima: Poglejte, Sive — ali ni srčkan moj teliček — ali ni zal?

Pazi: »Zal« praviš temu revšetju?

Vol: E — bo že — ali vendar — nekam čuden je danes — nekam čuden!

Pazi: Saj ni pravo! Le dobro ga pogledajte! Ni njeno. Na premovanju so ji ga zamenjali — ona pa je slepa od same prevzetnosti!

Dima: Joj — (joče ihté) Mica, ta nemumna Mica! — Mica je tele zamenjala! —

Tele: Be — bee — beee —

Šeka: To ni mogoče! — Dima, res?

Vol: E — bo že — (smejé) — bo že kako (se prične glasno smejati).

Nezadostno zavarovanje

izvor vseh nesoglasij med zavarovalnico in zavarovanci

Mnogi, zlasti pa tisti, ki jih še ni doletela požarna nesreča, že ob sklepu zavarovanja dolžijo zavarovalnice, češ da se pri cenitvah požarnih škod poslužujejo raznih nepoštenosti v škodo zavarovancev.

Ako pogorelec ne dobi izplačane kot odškodnino cele zavarovane vsote, je kriva gotovo zavarovalnica, ker je visoko cenila ogorke, upoštevala včasih prenizke, včasih previsoke cene za lesene ož. zidane dele stavbe. Običajno pa nesrečni pogorelec trdi, da je zavarovalnica tisto, kar je ostalo po požaru, pač zelo visoko cenila, tisto, kar je pogorelo, pa da ni bilo nič vredno.

Takih in podobnih očitkov je vse polno. Širijo jih ljudje, ki ne poznajo zavarovalnih pogojev in pogojev, včasih pa so tudi zlobni.

Danes se rado primeri, da je kdo nezadovoljen s cenitvijo požarne škode. Važno pa je vprašanje, kje tiči krivda za to nezadovoljstvo!

Poglejmo, kako se sklepajo zavarovalne pogodbe! Čeprav si zavarovalni zastopniki zelo prizadevajo, da bi sklenili pravilno in zadostno zavarovanje vseh poslopij in premičnin, sklepajo posestniki zavarovanje po svoji glavi in zato zavarujejo običajno le lesene in mešane stavbe, a še te prenizko. Zidana poslopja se vključujejo v zavarovanje s kakimi neznatnimi zneski, kar velja tudi za premičnine, ki pa čisto ostanejo sploh nezavarovane. Trud zastopnikov, da bi zavarovancem dokazali, kako nesmiselno je tako zavarovanje, ki ob nesreči ne more zadostno pokriti škode, naleti pri zavarovaneh na razne očitke in izgovore, kakor na pr.: Zastopniki pač hočejo imeti vse visoko zavarovano zato, da bi več zaslužili. Ali: Glavno je, da je nekaj zavarovano. Če pride nesreča, za delavce bo že — les imam pa tako sam. Kdor odpravi zavarovalnega zastopnika s tem, da sklene zavarovalno pogodbo, ki mu bo v primeru nesreče nadomestila le stroške za delavce, kaže, da svoje premoženje nič ne ceni in da sploh ne ve, kakšen namen ima zavarovanje: Nuditi zavarovaneu kritje za vso po požaru povzročeno škodo. Ali morda zavarovaneu ni oškodovan, če mora kriti požarno škodo s tem, da poseka del svojega gozda? Ali ni gozd tudi premoženje, ki ga je treba čim bolj varovati sekane, ne pa z njim mašiti luknje nepravilnega zavarovanja?

Vsako želi sadove svojega dela uživati in to čim dalje. Tak je tudi zavarovalni zastopnik. To pa mu bo mogoče le tedaj, če bo pošteno delal in priporočal taka zavarovanja, ki bodo ob požarnih nesrečah nudila pogorelcem zadostno kritje škode. Pravilna

zavarovanja so za zastopnika največje plačilo, kar se zlasti pokaže v škodnih primerih tako zavarovanih gospodarjev, ko se koristno zastopnikovo delo jasno izpriča.

Naj z nekaj primeri pokažemo, zakaj iz cenitev požarnih škod izvira nezadovoljnost zavarovancev!

Zastopnik svetuje posestniku, naj zavaruje hišo za strešje in zgornjive dele spodnje stavbe ter en meter zidu od strehe navzdol. Posestniku se zdi zadosti, če zavaruje streho, in tako tudi stori. Pride požar, streha pogori do kraja, občutne pa so tudi poškodbe na ostalih delih zgradbe. Zavarovalnica mu izplača zavarovalno vsoto za streho, vso ostalo škodo mora trpeti zavarovaneec sam. Kljub temu, da je zavarovalnica izplačala celo zavarovalno vsoto, je nezadovoljstvo tu, ker škoda v znatni meri presega odškodnino.

Drug primer. Lesen pod se zavaruje za 20.000 lir, vreden pa je 40.000 lir. Izbruhne požar. Pod pogori do tal in zavarovalnica izplača celo zavarovalno vsoto, t. j. 20.000 lir. Ker pa je bil pod vreden 40.000 lir, ima pogorelec krite z zavarovalnico le pol škode. Ni čudno, da je tak zavarovaneec kljub temu, da je od zavarovalnice prejel vso zavarovalno vsoto, nezadovoljen in v tej nezadovoljnosti meče krivdo na zavarovalnico, ko pripoveduje, da mu je ta povrnila le polovico škode, pri tem pa zamolči, da je bil samo za toliko zavarovan. Na ta način jemlje zavarovalnici ugled, lastno krivdo, ki jo je napravil s tem, da je pod samo za polovično vrednost zavaroval, pa zakriva.

Navedena primerja je še možno zavarovancem pojasniti. Toda primer, kjer gre za delno škodo prenizko zavarovanega poslopja, je najčestši kamen spotike in izvor skoraj vsega nezadovoljstva pri cenitvah požarnih škod. Naj še tak primer navedemo v jasni obliki!

Kmet zavaruje vezan kozolec za celo stavbeno vrednost 15.000 lir. Pri igranju z vžigalicami zanetijo otroci požar. Urni gasilci preprečijo, da ogenj ne uniči kozolca popolnoma. Cenilec ugotovi sporazumno z zavarovancem, da je bil kozolec na dan požara vreden 30.000 lir in da znaša škoda 7.500 lir. Ker je imel kozolec zavarovan le za polovično vrednost, mu cenilec prizna po določenih zavarovalnih pogojev kot odškodnino tudi le polovico cele škode, t. j. 3.750 lir. Zdaj pa nastane razburjenje. Kako neki samo 3.750 lir, saj je zavarovan za 15.000 lir! Zavarovalnica mora do zneska 15.000 lir povrniti vse škode, saj je vendar za 15.000 lir plačeval, zdaj mu pa še teh borih 7.500 lir ne izplača. Res je hudo biti zavarovan za

15.000 lir in pri škodi 7.500 lir prejeti le 3.750 lir kot odškodnino. Koliko pa bi dobil ta kmet, če bi mu kozolec do tal pogorel? Morda 30.000 lir, kolikor znaša vrednost kozolca? Ne! Nič več kot samo 15.000 lir. Torej spet le polovico toliko, kolikor ima škode. Isto velja tudi za delne škode prenizko zavarovanih predmetov. Če bi bil kozolec zavarovan za 30.000 lir, bi znašala v našem primeru odškodnina 7.500 lir (torej cela škoda), ker je pa zavarovan le za 15.000 (polovico prave vrednosti), znaša tudi odškodnina polovico cele škode, t. j. 3.750 lir. Povedano z drugimi besedami: Ako skleneš zavarovanje za pravilno vrednost predmetov in skriš, da boš to vrednost v primeru zvišanja cen primerno zvišal, boš tudi ob škodnih primerih dobil od zavarovalnice povrnjeno celotno škodo. Ako pa zavaruješ predmete le za polovico prave vrednosti, boš ob požaru dobil tudi le polovico škode povrnjene. Pri zavarovanju dveh tretjin prave vrednosti bosta kriti ob požaru tudi le dve tretjini. Taki so zavarovalni predpisi in taki tudi morajo biti, ker bi si v nasprotnem primeru samopožigalec dovolil največje spekulacije. Zavarovanje potem ne bi več služilo pomoči potrebnim zavarovancem, pač pa brezvestnežem.

Nekateri kaj radi trdijo, ko jih zadene nesreča, da ob sklepu zavarovanja niso v zavarovalni ponudbi navedli vrednosti predmetov, pač pa so jih le zavarovali za tak in tak znesek in zato je zavarovalnica dolžna, da do višine v ponudbi navedenih zneskov povrne vse škode ne glede na vrednost zavarovanih predmetov. Take trditve so brez vsake podlage. Izključujejo jih zavarovalni zakon in splošni zavarovalni pogoji. Člen XX. splošnih zavarovalnih pogojev, ki so vedno sestavni del zavarovalne pogodbe, pravi: Podlaga, na kateri se določi odškodnina za zavarovane predmete, je njih zavarovalna vrednost (ne zavarovalna vsota) ob času požara. In tretja točka istega člena se glasi: Če je pri eni točki zavarovalna vsota manjša kakor zavarovalna vrednost k tej točki spadajočih predmetov ob času nastalega požara, tedaj poravnava zavarovalnica le tisti del dognane škode, ki odgovarja razmerju te vsote do zavarovalne vrednosti. Primerov nezadovoljstva je še mnogo, a vsi imajo svoj izvor v pomanjkljivem in nepravilnem zavarovanju. Naš zavod že od nekdaj opozarja po svojih zastopnikih in »Naši moč« na važem gospodarski pomen pravilnega in vsestranskega požarnega zavarovanja. Zavarujte vsa poslopja in premičnine, a ne le za neke malenkostne zneske, temveč za njih pravo vrednost. Res bo treba za tako zavarovanje letno nekaj več plačevali, toda s tem boste prepuščili moreče skrbi in strah pred požarno nesrečo zavarovalnici. Vse svoje sile boste mogli v polni meri posvetiti napredku go-

spodarstva, ker boste živeli v zavesti, da ga tudi požar ne more ovirati, kajti za to vam jamči pravilno in zadostno zavarovanje. Zavarovalne pogodbe se sklepajo običajno za desetletno dobo. Ni pa s tem rečeno, da se zavarovancem, ki so sklenili desetletno zavarovanje, celih deset let ni treba prav nič zanimati za zavarovanje. Nasprotno! Vsakdo mora voditi leto za letom račun o tem, da je zavarovanje res ob vsakem času pravilno, dejanskim vrednostim primerno izvedeno. Ako se vrednosti menjajo, se mora menjati v skladu z njimi tudi zavarovanje. Ko se zvišajo cene, je treba zvišati tudi zavarovanje in si na ta način zagotoviti zadostno kritje ob morebitnih škodnih primerih. Padec cen pa zopet zahteva znižanje zavarovanja, s čimer se zavarovane obvaruje plačevanja previsokih premij.

Se prav posebno potrebna je skrb za pravilno zavarovanje v današnjih nestalnih razmerah, ko so posledice požarov mnogo občutnejše kot v rednih časih. Edino upanje pogorelečev je danes zavarovanje, in če je to pomanjkljivo in nezadostno, kje naj išče sredstev za kritje požarne škode?

O hranilni in zdravilni vrednosti sadja

M. Wraber

Govoriti danes o prehrani je sicer neprijetno in nevhvaležno, toda zelo potrebno in koristno delo. Zaradi skrbi in težav nam je postalo vprašanje prehrane nezanimiva in kar zoprna vsakdanjost, ki nas teži in tare vedno huje. Gospodinje, ki jih prehrana družine najbolj muči, bodo nejevoljno zmajale z glavo in naveličano zamahnile z roko, češ kaj nam govorite o pravilni in zdravi prehrani, ko pa nam primanjkuje najpotrebnejših živil. Vsa njihova skrb je v tem, da bodo imele kaj postaviti na mizo in nasiliti lačno družino, pa naj bo že s čimer koli.

1. Pravilna prehrana — temelj zdravja.

Hudo in brdko je vse to, vendar pa vkljub težavam in stiskam ne smemo pozabiti, da je pravilna prehrana najvažnejši pogoj in najtrdnější temelj našega zdravja. To preizkušeno pravilo ne velja samo v rednih razmerah, ko imamo vsega na izbiri in po volji, marveč še bolj v izrednih časih, ko

nam tako mnogočesa primanjkuje. V pomanjkanju in stiski je zdravje bolj ogroženo in mora biti zato skrb zanj podvojena. Pomanjkanje bistvenih, neobhodno potrebnih sestavin naše hrane, kakor beljakovin in maščob, postaja namreč tem občutnejše in škodljivše, če ni v hrani gotovih snovi, ki nas ne hranijo naravnost, temveč urejajo presnavljanje in nam tako omogočajo boljše izkoriščanje zaužite hrane. Obilje takšnih važnih snovi, ki bomo o njih v naslednjem govorili, vsebuje sadje.

2. Sadje — priboljšek hrane?

Še danes prevladuje mnenje, da je sadje samo drag priboljšek, nekak luksuz, ki si ga pač včasih privoščimo poleg druge hrane za dobro voljo in za boljši okus, včasih tudi za voljo navade in lepe manire, če imamo goste. Vse premalo se zavedamo, da je sadje prevažno hranilo in zdravilo in da kot neobhodna sestavina nujno spada k naši vsakdanji hrani. Tudi najizdatnejša in najbolj izbrana hrana, v kateri ne bi manjkalo maščob, beljakovin in ogljikovih hidratov, bi bila nepopolna in enostranska ter zato neprimerna in zdravju škodljiva, če bi v njej trajno manjkalo sadja. To je danes splošna in enoglasna zdravniška sodba. Sadje nikakor ni samo dodatek ali priboljšek k hrani, marveč njena redna bistvena in nepogrešljiva sestavina, brez katere ne more biti pravilne prehrane in torej tudi ne zdravja.

3. Vrste sadja.

Sadja je mnogo vrst domačega (gojenega) in divjega (samoraslega). Poznamo pe-

Mestna hranilnica ljubljanska

Sodno depozitni oddelek. ♦
Hranilniki. ♦ Tekoči
računi.

Pupilarno
varna!

Izplačuje „a vista“ vloge vsak
čas, „navadne“ in „vezane“
po uredbi.

Za vse vloge in obveze hranilnice jamči

Mestna občina ljubljanska

Jelševniškega Matjaža trtje

V. Beličič

Poletje je minilo. Nič več se ne kopičijo hudourni oblaki za Svetim Križem in Svetim Frančiškom. Nebo je temnomodro, v olavo padajo zrela jabolka, večeri pa so ena sama pesem črčkov. Šola na Otavah — na samem srednjem ravnici — se je spet odprla: vrnil se je bil učitelj Celešnik s svojega doma na Notranjskem in si prinesel nekaj novih knjig za dolge jesenske večere. Najprej je vpisal najmlajše šolarje. Nato je bila v Tuševem dolu začetna šolska maša — in zbogom počitnice!

Vsako jutro in vsak opoldan gredo posamič in v gruclah otroci v šolo in iz šole. Vsi so bosí in razoglavi, hlače — nekateri nosijo celo hodne iz domačega platna — se jim končavajo med koleno in gležnji. Kričé se izsuje mladina skozi večna vrata, zavijti oguljene abecednike in računice po zraku ter se počasi ali v teku, tiho ali v smehu in viku razhaja na vse strani. Nekaj jih gre po kolovozih v vase, drugi po stezah med brinjem in kamenjem strmo v hrib na raztresene domove. Po hribu ležijo trtja. Mala maša je mimo, jo! Zametno sočne breskve se nudijo, zreli črni grozdi vabijo, tako kakor zna vabiti samo skušnjava.

Prišel je tisti jesenski dež, ki pravijo o njem, da daje grozdu poslednjo mero sočnosti, in ki se ga kmetje tudi bojijo, posebno če je dolgotrajen, ker tedaj začno grozdne jagode pokati — in gnitje je tu. Nebo je bilo sivo, dež se je mešal z vetrom in hribi so se pokrivali v meglah. Pusti in dolgočasni bi bili dnevi, da jih ni poživila brezskrbna in neupogljiva mladost.

Na senu pod slamnato streho so ležali štirje dečki: France, Zane, Apek in Tonček. Sladko in toplo je dišalo po suhem travniškem cvetju, ki se je bilo napilo topline kresa in pasjih dni. A dečkom je šlo vse kaj drugega po glavi. Pregle-

dali so že in pretipali tepke ter oskurše, ki so se mehčali v elami. Pojedli so, kar je bilo že užitnega, drugo pa so spet zagnili, naj se mehča dalje.

»Kaj, ko bi si preskrbeli malo grozdja in breskev?«

Vprašujoče so se spogledali, oči so se jim razširile in zasijale.

»Iz čigavega trtja?«

Vprašanje je bilo odveč, zakaj trtje so si bili že soglasno izbrali v mislih: Matjaževo trtje.

»Iz Matjaževega. Najbliže je. Nikjer drugje ne rastejo take breskve in tako grozdje. Matjaža pa zdaj ob dežju gotovo ni pri zidanci, da bi stražil. Predaleč mu je od doma.«

Nato so napeto utihnili. Čuti je bilo gluho padanje dežnih kapelj na streho. Po klancu mimo vrta je ropotal voz: zakesnel Kočvar se je vračal iz mesteca v svoje hribe in loze.

»Kdo pojde?«

Nikogar ni mikalo s toplega sena na dež, ali Apek si je bolj ko kdo drug zaželel grozdja. Zakaj preden bo odrezal grozde za prijatelje, se bo sam pošteno nazobal.

»Jaz grem, pa če gre še kdo z mano ali ne!«

Nihče drug si ni želel izpod strehe, pač pa so Apku naročali:

»Breskev si nameči kar v nedrje! — Če moreš, poišči rdečega španjolea! — Glej, da ne boš nosil kislega ali gnilega grozdja! — Rana črnina raste tam na kraju, pod črešnjami! — Pa glej, da kmalu prideš! — Pa da se ti ne bodo noge preveč poznale po trtju!«

Apek se je spustil v skedenj, odprl vrata in jih zaprl, malo postal in se ogledal na vse strani: nikjer nikogar. Stekel je na dež, se vzpel po položni brežini, izgnal za šipkovimi grmiči, sklonjen preskočil stezo, planil na grivo in se skrčil med koli in trtami.

Na široke trtne liste je šumno padal dež in se pocal v rdečo, lepljivo ilovico. Apek je posluhnil: nobenega glasu od nikoder. Tedaj je začel otipavati hladne grozde in jih pokušati jagodo za jagodo. Čepel je pod trto in zobal. Ni se zmenil, da mu s prevezja kaplja za vrat, zakaj ob sladkem grozdu je pozabil na vse.

Ko je čutil, da ima dovolj, je odtrgal tri velike črne grozde: enega za Franceta, enega za Zaneke in enega za Tončka. Nato se je napolil proti breskvam. Najprej je pogledal po tleh: nič. Malo se je začudil, ker bi bila ob vetru vendar lahko kakšna padla dol. Pogledal je po vejah — in bilo mu je, kot bi bil pogledal v paradiž. Del je grozde na tla, čvrsto prijel za gladko, mokro deblo in potresel.

Še preden je padla kaka breskva, ga je nekaj silnega zgrabilo za vrat. Neznansko preplašen je okrenil glavo — in ostrmel. Koščen in rjav obraz jelševniškega Matjaža je strmel v grešnika, pod belimi nasršenimi obrvmi so gorele sive oči, bela brada in povešeni brki pa so se tresli. Matjaževa desnica je držala Apka za vrat ko železne klešče.

»Sem te le dobil, smrkavec tatinski! Poberi grozde in greva v vas!«

Trd od strahu in sramote je Apek pobral grozde in sklonjen šel iz trtja, za njim pa je stopal stari Matjaž — orožnik in sodnik v eni osebi.

»Za koga si utrgal te grozde?«

Apek je molčal in hodil dalje.

»Ako ne poveš, pojdeva na tvoj dom in potlej boš videl zlomka!«

Apek se je ustavil pri skedenju in se zastrmel v tla.

»So zgoraj tvoji pajdaši? Potlej jih kar pozovi!« je siknil Matjaž.

Fantič si je grizel ustnice, naposled pa je tiho zažvižgal ko drozg v bregu.

Trikrat je nekaj zašumelo in votlo padlo v skedenj. Matjaž je odinil vrata in potisnil tatič noter, nato je vrata za seboj zaprl.

kato sadje (jabolka, hruške, kutine), koščičasto sadje (črešnje, slive, češnje, višnje, breskve, marelice, lupinasto sadje (orehi, lešniki, kostanj) in jagodasto sadje (grozdje, grozdjčice, jagode, borovnice, brusnice, maline, robidnice).

4. Snovna sestava sadja.

Vkljub zelo različnim vrstam, ki imajo kaj različne oblike in okuse, je sadje v snovnem pogledu izredno enakomerno sestavljeno. Največ vsebuje seveda vode (ok. 75 %); zato je zelo sočno in zaželeno za žejo. Od hranilnih snovi ima sadje izredno mnogo sladkorja (10—20 %), precej rudninskih snovi (soli) vseh vrst (1—2 %), prav malo beljakovin in maščob (največ do 1 %) z izjemo lupinastega sadja, ki ima svojevrstno snovno sestavo.

a) Sadni sladkor — najboljša hrana za telo. — Med hranilnimi sestavinami sadja je posebno važen sladkor, ki ga imajo vse sadne vrste v veliki količini. Ta naradni sadni sladkor je za naše telo najboljši, ker prehaja kar v naravni obliki, brez posebne prebave, naravnost v kri, dočim mora telo umetni sladkor (pesni in trsni) predhodno šele prebaviti, t. j. predelati v sprejemljivo obliko. Zaradi svoje neposredne uporabnosti učinkuje sadni sladkor zelo hitro, saj čutimo osvežujočo in krepčilno moč sadja neposredno po zaužitju. Če si utrujen, izčrpan ali živčno zdelan, te sveže sadje ali čaša surovega sadnega soka poživijo, pokrepčajo in tudi duševno osvežijo. Razen velike hranilne vrednosti ima sadni sladkor tudi važen zdravstven pomen; služi namreč kot dobro odvajalno sredstvo in je zaradi tega uživanje sladkega sadja najboljši sredstvo zoper prebavne motnje, zlasti proti zaprtju in zapeki.

b) Sadne kisline. — V zdravstvenem pogledu so posebno važne sadne kisline, kakršnih ima sadje več vrst (jabolčna, vinska, citronska, fosforna i. dr.). Sadju samemu dajejo večjo odpornost proti kvarjenju in mu podeljujejo prijetno kiselkast okus, ki vpliva osvežujoče in vzbuja tek, ker draži prebavne žleze k močnejšemu izločanju in prebavila k boljшему delovanju. Sadne kisline tudi urejajo in pospešujejo delovanje izločal (ledvic in kože). Koristne so tudi zato, ker uničujejo bakterije in s tem razkužujejo prebavila.

c) Rudninske snovi. — Za zelenjavo je sadje najbogatejše rudninskih snovi (apno, kalij, magnezij, železo, fosfor i. dr.). Te so jako važne predvsem za razvoj okostja in zobovja ter za pravilno sestavo krvi in telesnih sokov.

Zdravniška veda je ugotovila, da poteka cela vrsta bolezni od napačne, enostranske prehrane, če namreč uživamo pretežno izživalska hranila, ki vsebujejo mnogo beljako-

vin in maščob. Te snovi imenujemo kislnotvorne, ker nastajajo pri njihovem razkroju v telesu razne kisline, ki so organizmu odveč, včasih pa škodljive ali celo strupene. Če dovajamo telesu dovolj rudninskih snovi, kakršnih vsebujejo mnogo zelenjava in sadje, veže (nevtralizira) telo škodljive kisline in preprečuje s tem njihov škodljivi učinek. Če pa zaradi enostranske, pretirane izživalske hrane začne v krvi primanjkovati potrebnih rudninskih snovi, se telo samo zastruplja in javljajo se zelo resna obolenja raznih organov, posebno jeter, žolča in ledvic. Sadje in zelenjavo imenujemo lugotvorna hranila za-

Ilustracije in kliseji dajo reklamni svet pravo lice. Za reklamo v visokih nakladah uvažujte samo offsatni tisk, ki je danes izmed vseh najcenejši.

Kameno tisk
Knjigotisk - Barvotisk - Klišarna
Litografija
Fotolitografski oddelek, kjer je atelje za barvno fotografijo v naravnih barvah

LJUDSKA TISKARNA
Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6

radi lužnih (bazičnih) rudninskih snovi, ki so jih bogata. Iz pravilnega količinskega razmerja med lugotvornimi in kislnotvornimi sestavinami hrane izvira pravo ravnotežje v telesnem presnavljanju, iz tega ravnotežja pa zdravje. Tudi ta ugotovitev potrjuje našo trditev, da spada sadje (poleg zelenjave) kot bistvena sestavina k naši vsakdanji hrani. Prevladovanje lugotvornih sestavin hrane nad kislnotvornimi je vselej v prid zdravju.

č) Izredna važnost vitaminov. — Prav posebno zdravilno vrednost podeljujejo sadju tako imenovana dopolnila ali vitamini, ki so po soglasni zdravniški sodbi izredne važnosti za zdravje. Vitamini niso redilne, marveč neke vrste pomožne snovi, ki uravnavajo telesno presnavljanje in ohranjajo pravo razmerje med posameznimi življenjskimi procesi v telesu. Delujejo le v zvezi z rudninskimi snovmi, učinkujejo pa že v zelo majhnih količinah. Poznamo jih več vrst (vitamini A, B, C, D, E), katerih vsaka ima svojo posebno nalogo v razvoju in delovanju človeškega telesa. Ako hrana ne vsebuje dovolj vitaminov vseh vrst, se javljajo resne motnje in bolezni, ki so znane pod imenom avitaminoze, kakor skorbut, rahitida, živčno vnetje, očesno obolenje i. dr. Sadje vsebuje skoraj vse vitamine v zadostni množini, zato pa tudi tako ugodno vpliva na telesni razvoj, zlasti pri otrocih.

d) Kvasila, pobudniki... — Razen naštetih hranilnih in zdravilnih snovi ima sadje še razna kvasila ali fermente in pobudnike ali hormone, ki so tudi važni v zdravstvenem pogledu. Tudi aromatična eterična olja, ki jih vsebujejo razne vrste sadja in od katerih ima sadje tako prijeten, blagodejen

vonj, niso brez zdravilnega namena. Dražijo namreč prebavne žleze, da izločajo več prebavnega soka, s čimer se zboljšuje in pospešuje prebava. V podrobnosti o teh snoveh ne moremo razpravljati.

5. Zdravstvena korist sadja.

Ako na kratko povzamemo, moramo reči, da je sadje zaradi svojih sestavin izvrstno in nad vse važno hranilo, ki nam vzbuja tek in slast, pospešuje izločanje prebavnih sokov, ureja in olajšuje prebavo, krepi prebavila in izboljšuje njihovo delovanje, razkužuje ustno votlino in druge dele prebavil ter jih čisti, ureja delovanje jeter (izločanje žolča), vranice in trebušne slinavke, uravnava delovanje žlez in sluznic, vpliva blagodejno na dihalo, omiljuje katarje in kašelj, pomirja, osvežuje in krepča živčevje, izboljšuje slabo kri in s tem popravlja splošno telesno stanje. Našteli smo le najočitnejše in najbolj znane koristi, ki jih ima telo od sadne hrane. Trditi smemo, da hvala sadne hrane ni nikoli pretirana. Ni čudno, da zdravniki za določene bolezni, posebno še za takšne, ki izvirajo iz napačne prehrane, in za splošno izboljšanje telesnega stanja kaj radi predpisujejo sadno zdravljenje (sadno dieto). Ponekod so ustanovili posebna zdravilišča za zdravljenje s sadjem in dosežajo lepe uspehe celo pri zastarelih, trdovratnih boleznih, kjer so umetna zdravila in operativni posegi odpovedali.

6. Uživaj sadje surovo!

Svojo hranilno vrednost in posebej še zdravilno moč ima sadje v polni meri le, če ga uživamo surovega. Tudi lupiti sadja ni treba, ker je tik pod lupino (kožo) največ dragocenih snovi, ki jih z olupki zavržemo, pač pa je treba sadje vedno skrbno obrisati ali oprati. S kuhanjem ali pečenjem uničimo najboljše zdravilne snovi — vitamine in fermente, ki ne prenašajo vročine. Vkuhanu sadje (kompoti) in sadne mezge ter marmelade imajo morda večjo hranilno vrednost zaradi večje zgoščenosti in zaradi dodanega sladkorja, zaostajajo pa daleč za svežim sadjem v zdravstvenem pogledu, ki je pri sadju važnejši od hranilnega. Idealno je seveda, če imamo sadje vse leto v svežem stanju na razpolago, kar je dosegljivo s pametno izbiro sadnih vrst in s pravilnim shranjevanjem

Ni treba, da še ti izkusiš stari rek: „Storjena iz malomarnosti zamuda rodi premnogo žalosti in truda.“

sadja ter seveda tudi z uporabo uvoženega južnega sadja (pomaranče, limone, mandarine, mandlji, fige, banane, dateljni i. dr.). Narava sama je poskrbela, da imamo ob raznih letnih časih na razpolago različne vrste sadja, hoteč nam na ta način pomagati k dobremu zdravju. V naših krajih sta najboljši s sadjem poletje in jesen.

7. Otrokom čim več sadja!

Za stare in mlade je dobro, če uživajo sadje redno vsak dan, prav posebno pa ga privoščimo v izdatni meri zlasti otrokom. Tem je sadje tako potrebno kakor vsakdanji kruh. Brez sadja nima otrok zdravega telesnega razvoja. Zlasti je sadje neobhodno potrebno za pravilen in zdrav razvoj okostja in zobovja. Otroška narava že nagonsko zahteva sadja, saj se nihče sadja ne veseli bolj ka-

Bilo je nekaj trenutkov tesnobe, molka. Grešniki se niso niti genili.

Matjaž je zagledal na steni vrh. Snel jo je in odvil, nato pa navezal nanjo za komolec najprej Apka, meter dalje Franceta, spet meter dalje Zaneke in nazadnje Tončka. Apku je zapovedal:

»Daj vsakemu svoj grozd, da ga ponese nazaj! Ti boš pa pot kazal!«

Iz skednja je šla prečudna procesija: sklonjena, tiha in osramočena. Zad je stopal strogi Matjaž, bil je še višji in še bolj suh ko ponavadi. Gledal je dečke, krive osebnega in tujega greha, ki so šli pred njim krofki ko jagneta.

Ob njihovi pokori jim je odpustil. Tisti greh in tista kazen sta ostala skrivnost, ki so znali zanjo le oni štirje in jelševniški Matjaž. Nikdar se nista več ponovila.

kor otrok, ki kar ne more dočakati prvih črešenj, hrušk in jabolč; v svoji neučakanoosti sega kar po nezrelem sadju. Dajajmo otrokom sadja v obilni meri, četudi nas stane dosti denarja. Še vedno je to mnogo cenejše od zdravljenja v raznih boleznih, ki se javljajo kot posledica nepravilne prehrane, posebno pomanjkanja sadnih sokov, rudninskih snovi in vitaminov, ki jih vsebuje sadje v obilni meri in v najboljši obliki. Skrb za zdravje v mladosti se bogato plačuje vsak dan in vse življenje do pozne starosti! Veliko bolehanja in preranega hiranja moremo preprečiti s pravilno prehrano, v kateri vsakor ne sme manjkati sadje. — Uživanje sadja in sadnih izdelkov se posebno priporoča zjutraj na tešče. Tedaj namreč zdravilne in hranilne snovi, ki so v sadju, najlažje prehajajo iz prebavil v kri in spočito telo jih z velikim haskom sprejme vase. Tudi zvečer pred nočnim počitkom je dobro pojesti lepo zrelo jabolko ali izpiti čašo sadnega soka, ker umirja živce, nespečim ljudem pa priključa spanec.

8. Sadni sokovi.

Zelo priporočljivo je predelovanje sadja v sadne sokove, ki se — pravilno pripravljene — v zgoščenem stanju dolga leta ohranijo nepokvarjeni (brez vrenja) ter vsebujejo vse zdravilne in hranilne sestavine kakor surovo, nepredelano sadje. Po vseh kulturnih deželah napreduje uživanje svežega sadja in predelava sadja v brezalkoholne sokove na rovaš izdelave alkoholnih pijač — v moralno in materialno, predvsem pa zdravstveno korist ljudstva. Pri nas je še vse preveč ukoreninjeno zmožno in škodljivo mnenje, da je treba čim več sadja predelati v alkoholne pijače. Ponekod otrokom ne privoščijo grozdja in jabolč, da ne bi bil pridelek opojnih pijač za nekaj litrov manjši. Namesto svežega ali kuhanega sadja pa ponujajo otrokom pozimi požirek žganja — za glad in zdravje! Takšno sadno gospodarstvo seveda ne rodi blagoslova zdravja, marveč prokletstvo bolezni, hiranja in umiranja.

9. Vrednost raznih vrst sadja.

Poglejmo, kakšno korist nam nudi uživanje posameznih vrst sadja!

Jabolka so bogata z železom in so zato posebno priporočljiva slabotnim, bledičavim, slabokrvnim ljudem. Po svoji sestavi so jabolka tudi dobra hrana za možgane in živce. Zdravljenje z jabolki se je dobro obneslo pri živčno bolnih ljudeh.

Hruške ženejo na vodo; obtežujejo pa prebavila in povzročajo zaprtje, zato jih je treba dobro žvečiti. Bogate so posebno apnenca, kar je važno za tvorbo krvi. Pospešujejo delovanje žlez slinavk in ledvic.

Slive in češnje so prav redilne. Čistijo črevesje, toda zaužite v veliki količini povzročajo napetost zaradi lupin, ki začno v prebavilih vreti. Ljudje z občutljivim črevesjem naj uživajo zato le olupljene slive in češnje.

Črešnje so bogate železa in zato dobra hrana za slabotne, bledične in slabokrvne ljudi, posebno še za otroke.

Breskve in marelice so zelo žlahten sad, ki pospešuje delovanje jeter, izločanje žolča in nas zato varujejo pred žolčnimi kamenci. Poživljajo tudi delovanje želodca in vplivajo blagodejno na pljuča.

Grozdje je naše najžlahtnejše sadje, ki ima veliko redilno in zdravilno moč. Redi

nas zaradi velike količine sladkorja (15 do 20 %), ki prehaja naravnost v kri in ga telo neposredno sprejme. Vsebuje tudi precej lecitina, ki je dobra hrana in zdravilo za živce. Zaradi lupin, ki jih telo ne more prebaviti, snaži grozdje prebavila in ureja prebavo. Prav posebno čisti kri in vpliva blagodejno na pljuča, jetra in druge organe. Zdravilna kura z grozdem pod zdravnikovim strokovnim nadzorstvom odpravlja celo zastarele, trdovratne bolezni ter organizem očisti, okrepuje in pomlajuje. Njegovo zdravilno moč dviga zlasti še obilica vitaminov.

Jagode (rdeče) so bogate fosforja in zato dobra hrana za živčevje; razen tega čistijo kri. Zaužite v veliki množini povzročajo vročico. Nekateri ljudje jagod sploh ne smejo uživati, ker dobe po vsem telesu srbeč kožni izpuščaj. Izredno okusna in tečna je jagodna marmelada.

Borovnice (črнице), zaužite v svežem stanju, so prijetno hladilno sredstvo v poletni vročini; služijo tudi za zdravljenje črevesnega katarja in za čiščenje prebavil (odvajalno sredstvo), dočim suhe borovnice zapirajo.

Robidnice (ostrožnice) so olajševalno sredstvo pri prehladnih boleznih (kašelj, katar, vnetje dihalnih sluznic i. dr.).

Limone (citrene) čistijo sluznice in žleze ter s tem urejajo prebavo; čistijo kri in ustavljajo krvavenje; vplivajo ugodno tudi pri kamnih. Čaša sveže limonade je izvrstno hladilno in krepično sredstvo v vročini, utrujenosti, živčni izčrpanosti; čaša tople limonade pred spanjem prežene mučno nespečnost, v živčni razdraženosti deluje pomirjevalno. Limonin sok je tudi dobro zdravilo proti poapnenju žil, krvnemu pritisku in revmatizmu, ker raztaplja citronska kislina revmatične kristalčke. Limone so posebno bogate vitaminov in so tudi zaradi tega zelo zdravilne. Limonin sok je zato prav posebno priporočljiv otrokom; dajemo ga že dojenčkom po nekaj tednov starosti; ureja mu prebavo, odpravlja vetrove, pospešuje razvoj zob in kosti. Limon je največ pozimi, torej prav v času, ko primanjkuje drugega svežega sadja in ko tudi sonca ni dovolj. Limone so prava zaloga vitaminov; zato nadomeščajo do neke mere sonce in ribje olje, ki ga ni.

Pomaranče (oranže) so v glavnem enake vrednosti kakor limone. V posebni meri ohranjajo človeku mladostno svežost in gibčnost.

Od lupinastega sadja so posebne omembe vredni orehi, lešniki in kostanj, ker imajo izredno hranilno vrednost. Orehi in lešniki vsebujejo zelo mnogo maščobe (50—60 %) in beljakovin (15—20 %), precej tudi sladkorja (5—15 %) in izredno mnogo rudninskih snovi (2—8 %). Orehom in lešnikom se približujejo po svoji sestavi mandlji. — Kostanj ima manj beljakovin (3—4 %) in maščob (2—3 %), pa izredno množino škroba (40 do 50 %). Omenjeni sadeži presegajo po svoji redilni vrednosti vsa druga hranila, toda treba jih je temeljito prežvecati, da more telo njihove hranilne snovi dodobra izkoristiti, ker jih sicer zaradi velike zgoščenosti težko prebavi. Ljudem, ki se prehranjujejo pretežno z rastlinsko hrano (vegetarijanci), je uživanje orehov in lešnikov zelo potrebno, da dobi telo zadostno količino tošč in beljakovin.

Med zakonci. Mož: »Ali ni čudno, da največji tepeci dobe najlepše žene?« — Žena: »Nikar se ne pritizuj, France.«

Pesnikov vzdih. »Ah, če bi imel jaz danes samo tista živila, ki so jih v moje poezije zavili, bi bil najsrečnejši človek v domovini!«

Ako se mlinar in dimnikar stepeta, kdo ima končno prav? — Mlinar, ker ima črno na belem.

V starih časih. Vinjen pevec je zatezal v noči domov grede: »Kje dom je moj?« — Stražnik ga zgrabi in potolaži: »Čakajte, to vam bomo na rotovžu povedali.«

Nerodna reč. »Zakaj pa tenorist tako robanti v garderobi? Kaj mu ni zadosti, da je dobil deset lavorjevih vencev?« — »To že, to, toda plačal jih je deset.«

Aleš: »Kako vam ugaja to vino?« — Janez: »Tako, tako! Pri jedi je dobro.« — Aleš: »Da, a pri pijači je slabo.«

Zrezek. »To naj bi bil telečji zrezek, vi, natakar? Tak telečji zrezek je razžaljenje za vsako tele.« — »Oprostite, gospod! Nisem vas hotel žaliti.«

Pred sodnikom. »Zakaj ste ukradli zapestnico iz zlatarjeve izložebe?« — »Bog pomagaj! V oknu je bila tablica z napisom: Izrabite lepo priložnost! Temu lepemu vabilu se pač ni bilo mogoče ustavljati.«

„Sam si pomози, Bog ti bo pomogel!“ uči izkušena modrost.

Zavarovalna vsota je edini most, ki iz nevarnosti, nezgode te reši v varnost, blagostanje. Pa ne bi premije zavarovalne

zmogel?

Račun za vino. Natakari pri računu: »Koliko ste popili?« — Gost (ki se komaj drži na nogah): »Ne vem. Toda po mojem stanju ne smete računati — jaz ga namreč nič ne prenesem.«

V gledališču. Gospa pride h koncertu vsa zasopla: »Kaj pa igrajo zdaj?« — Sluga: »Deveto simfonijo.« — Gospa: »Kaj — že deveto? Sem mislila, da še nisem tako pozna.«

Vinska modrost. Precej okajen možiček se priguglje do brvi, ki ima samo na eni strani držaj, in zagodrnja: »Taka neumnost — kot bi bil človek samo po eni strani okrogel!«

Razočaranje. Mlada žena (možu, ki se je vrnil iz pisarne): »Si se kaj spomnil name, možiček?« — Mož: »Vsakokrat, ko sem si hotel zapeti suknjič, pa sem videl, da mi še nisi prisila gumba.«

Janez je dobil v šoli zaušnico, ker je bil nemiren. Fant pa je bil vaje pretepanja in je hotel učiteljici vrniti klofuto. Zato je moral pred šolskega upravitelja. Na vprašanje, zakaj je to storil, je odgovoril: »Saj je ona prva začela.«

Velika želja. Teta: »Zelo rasteš, Janezek. Kmalu boš večji ko tvoj oče.« — Janezek: »Joj, da bi že kmalu bil! Potem bo moral očka vse stare hlače ponositi za menoj.«

Ibsen — analfabet. Veliki norveški pisatelj Henrik Ibsen je bil zelo kratkoviden. Nekega dne je šel po cesti, preko katere je visel velik letak. Ibsen je pozabil doma naočnike in je prosil nekega mimoidočega: »Oprostite, kaj pa je napisano tu gori?« — »Oh, dragi moj, toliko vem kot vi. Tudi jaz ne znam brati.«

Maščevanje. Znani francoski pisatelj Aleksander Dumas je izdal tudi list »Mušketir«. Ker pa je svoje sodelavce slabo plačeval, so mu lepega dne trije odpovedali službo. »Zdaj pa list ne bo mogel več izhajati,« so si mislili.

A naslednjega dne je list vendarle izšel in prinesel na prvi strani tole sporočilo duhovitega Dumasa: »Mušketirjevi« sotrudniki X, Y, Z so odpovedali nadaljnje sodelovanje pri listu. Ni torej več nobene ovire, da se občinstvo ne bi v obilnem številu naročilo na list.«

V zadnjem času je KARITAS med drugim izplačala

cele zavarovalne vsote ob smrti 76 članov in članic.

Dolge vrste imen ne objavljamo radi tesnega in dragocenega prošora.

Dvojno zavarovalno vsoto je KARITAS izplačala ob smrti

Baje Neže, Čevce 27, p. Dol. Logatec, ker je umrla za posledicami možganske poškodbe.

Brezplačno zavarovano vsoto je KARITAS izplačala ob smrti

triletnega Podržaja Jožefa iz Laz 6, p. Krka pri Stični, in triletnega Alič Mihale iz Notranjih gor 88, p. Brezovica (dvojno), ker so njihovi starši zavarovani po ceniku CT.

KARITAS.

- Tolažba. In naj bo dekle še tako staro, ko se poroči, postane mlada žena.

Dvomljiv poklon. »Ti bi me prav gotovo iz ljubezni ne pojedel,« je rekla žena razgrajajočemu možu. — »Ako bi bilo to mogoče — iz srca rad še danes!«

Dvournost. Učitelj: »Ali je naloga prav rešena?« — Mihec (tiho): »Da!« — Učitelj: »Govori glasneje, kaj misliš, da imam taka ušesa kot osel?« — Mihec (prav glasno): »Da!«

Zgodnje vstajanje. Oče sedi za razgrujenim časnikom in pravi osemletnemu sinu Gabrijelu: »Poslušaj, Jelko, kaka sreča lahko čaka tiste, ki zgodaj vstajajo! Tu berem, da je davi ob sedmih neka oseba našla v Slomškovi ulici denarnico s 720 liram!«

Sinko malo pomisli, nato pa odgovori: »Tisti pa, ki je denar izgubil, je moral vstati še prej.«

V zadnjem času je KARITAS izplačala po 38 lir naslednjim novorojenčkom:

Rudolf Franc, Ljubljana, Svabičeva;
Waschl Jakob, Ljubljana, Livada;
Ograjšek Kristina, Ljubljana, Šmartinska;
Gregorič Stanislav, Novo mesto;
Vencelj Roza-Angela, Petrušnja vas, p. St. Vid pri Stični;
Petan Filip, Vel. Pece, p. St. Vid pri Stični;
Sadar Anton, St. Vid pri Stični;
Marj Janez, Zalog;
Urbanec Stanislava, Ljubljana, Litijska;
Sadar Jožefa, Drašča vas, p. Zagradec;
Buda Marjan, Ortnik;
Novak Ladislav, Vrhovci;
Černač Marija-Ivana, Ljubljana, Soška ul.;
Slana Jožefa-Brigita, Vel. Lese, p. Krka;
Prosen Miroslav-Rudolf, Ljubljana, Cesta na

Brdo;
Pišljar Janez-Ciril, Kozarje, p. Dobrova;
Novak Alojzij, Savlje, p. Ježica;
Toni Pavla-Jožica, Ljubljana, Hauptmanca;
Zupančič Ana, Stavča vas, p. Žužemberk;
Hočev var Janez, Stavča vas, p. Žužemberk;
Trontelj Anica, Ponova vas, p. Grosuplje;
Sever Janez, Artiža vas, p. St. Vid pri Stični.

Po posebnih dodatnih zav. pogojih za zavarovanje KARITAS sta poleg tega tudi oče in mati novorojenega otroka oproščena enomesečnega prispevka. Te ugodnosti so deležni samo že nad eno leto zavarovani starši in njihovi otroci.

KARITAS.

Zdravja v kmečke domove!

Dr. Pergar Franc

Ena največjih, če ne največja naravna dobrina za človeka je vsekakor zdravje. Ako je življenje navrglo nekomu pri imetju, pri znanju ali bistrosti duha, a ga je prikrajšalo pri zdravju, ga vendar bolj pomilujemo, kakor če bi ga prikrajšalo pri prvem in bi ga obdarilo s polno mero zdravja. Z nekoliko nerodnimi, a vendar krepkimi besedami izraža to naš pregovor: Boljši zdrav osel kakor bolan doktor. Ali naši kmetje pravijo navadno: Samo da bomo zdravi, pa bo že vse šlo. Saj je res tako: če je človek zdrav, je sposoben za delo in znal se bo prebiti skozi težave življenja. Če pa je bolan, si mnogokrat sam ne more nič pomagati, celo tega ne more sprejemati, kar mu življenje samo nudi ali kar v olajšanje njegovega položaja žele zanj napraviti sorodniki in prijatelji.

Zdravje pa ni samo osebna dobrina, ampak ima tudi svoj veliki družbeni in gospodarski pomen. Slab stroj opravi manj dela, troši več pogonskega kuriva in delavci, ki z njim delajo, imajo mnogo več posla, ker se stroj ustavlja, počiva, treba je ponovno ugotavljati njegovo napako in ga ponovno spravljati v pogon. Podobno je s človekom, ki je bolan. Pa četudi je bolezen samo lažja in čuti

**Kdor je dobro zavarovan,
mu je prihranjenih mnogo skrbi,
pogumneje stopi v novi dan,
vsako nesrečo prej preboli.**

človek samo neko neugodje, je vendar telesno in duševno nerazpoložen in njegova delovna sposobnost je sorazmerno temu zmanjšana, njegov delež dela pa mora prevzeti nase so drug. Če pa je bolezen težja in je njegova delovna sposobnost padla na ničlo, tedaj družina ni zgubila samo ene delovne moči, namesto katere je treba najeti drugo ali pa bolj zaposliti ostale člane, ampak ima opravka celo s postrežbo bolnika. Bolezen, ki jo prvotno čuti le bolnik sam, sega tako v svojih učinkih na vso njegovo bližnjo in posredno seveda tudi širšo okolico.

Kljub temu pa, da to opazamo in ugotavljamo dan za dnem, posvečamo temu vprašanju tako malo pažnje.

Naravni pogoji za zdravje so na deželi dani gotovo v mnogo višji meri kot v mestih: gibanje in delo na prostem v čistem zraku, hrana sveža in v večji količini, kakor pa si jo včasih more privoščiti delavec ali drug namješčenec v mestu. Pa vendar je zdravstveno stanje podeželja kljub tem pogojem dosti nepopoljno in so posledice bolezni in nezgod tako številne. Kje je temu vzrok?

Zdravstvena služba in moderne pridobitve zdravilstva so v glavnem ostale osredotočene le na mesta in industrijska središča, podeželje pa je imelo doslej z njo le malo, premalo stika. A kolikor je v podeželju bilo zdravstvenih ustanov in zdravnikov, ti niso imeli vseh zdravniških priprav, s katerimi razpolaga mesto, ter jim zato kljub vsej dobri volji in idealizmu bolnikov ni bilo mogoče nuditi one pomoči, ki bi bila potrebna. Sporedno s tem in zaradi tega pa je ostala na

nizki stopnji tudi vsa zdravstvena prosveta kmečkega ljudstva. V pomanjkanju tega obojega je tedaj vzrok, da kljub naravno ugodnim zdravstvenim pogojem zdravstveno stanje našega kmečkega ljudstva ni zadovoljivo.

V družbenem pogledu ima bolezen pri kmečkem človeku drugačne posledice kakor n. pr. pri tovarniškem delavcu; le-ta in njegova družina bi ostala namreč v primeru bolezni brez socialnega zavarovanja, brez kruha, dočim gre na kmetiji delo sicer z motnjo, ki se meri po važnosti dela, ki ga je oboleli opravljali, vendarle dalje. Tudi imata oboleli in njegova družina vseeno kruh — saj navadno na kmetiji ne živijo kar iz rok v usta. V tej okolnosti pa je tudi delni vzrok, da se zdravljenje ne vzame tako resno, kot bi takoj v začetku bilo potrebno. Pridružuje se temu še drugi vzrok, to je velika oddaljenost od zdravnika in bolnišnice, kamor se je včasih treba peljati celo z vlakom. Vse to pa seveda precej stane in denarja ni v hiši. In tako se delajo po nezgodi ali v bolnici kar doma vsi mogoči nestrokovni poskusi in šele nazadnje, ko vidijo, da ni mogoče nuditi doma nobene pomoči več, se odločijo za zdravnika. Kaj je posledica? Bolezen se je razvila, rana zažrla v meso, zdravljenje bo zato težje, dražje in daljše in velika verjetnost je, da bodo večje ali manjše posledice ostale za vse življenje.

Da se izboljša tako stanje, bi bilo nujno potrebno zdravstveno službo in ustanove bolj približati našemu kmečkemu ljudstvu. V bivši dravski banovini je obstajalo nad 120 zdravstvenih občin, ki so imele po zakonu zelo obširne naloge. Ponekod je ljudstvo te občine poznalo, a drugod je bore malo vedelo zanje. Bile so preobširne, da bi mogle zdravstvene razmere podeželja povsem obvladati in dvigniti, a kar je glavno, bile so oblastne ustanove, do katerih ima ljudstvo v zaupanju vedno neki pridržek in so mu tuje. Ljudstvo, in to še posebej kmečko, se mnogo tesneje oklene tega, kar je ustanovilo samo, ustanov, ki jih tudi vodi samo potom izmed sebe izvoljenih zastopnikov ter tako tudi samo odloča o pravicah in dolžnostih vseh članov tega občestva. Organizacija, ki odgovarja tem zahtevam, je zadruga. Zadrugništvo je pri nas zastavilo in se bolj ali manj močno razvilo že na vseh mogočih področjih, le na zdravstvenem še nismo prišli preko poskusov. Pa vendar bi take dobro vodene zdravstvene zadruge, ki bi imele zadosti zdravstvenega osebja in svoje domove in ki bi jih podpirale oblasti preko Zveze zdravstvenih zadrug, bile za podeželje najprimernejše, da izboljšajo njegove zdravstvene razmere. Povezane v skupno zvezo pa bi mogle biti tudi najprimernejši nosilec bolniškega in neugodnega zavarovanja; v njih domovih bi na starost mogli najti zavetje tudi tisti, ki so ostali brez dobrohotne strehe in bi se sicer morali potikati okoli po svetu.

Izhaja dvanaajstkrat na leto. Celoletna naročnina za člane Vzajemne zavarovalnice 0.50 Lit, za vse ostale 6 Lit.

Izdaja: Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva cesta 19. Telefon 80-21.